

ISSN (печ.) 2079-620X

ISSN (онлайн) 2617-5193

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ
ХАБАРШЫСЫНЫҢ
ЭКОНОМИКА сериясы

ECONOMIC Series of the
BULLETIN
of the L.N. Gumilyov ENU

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ серия
ВЕСТНИКА
ЕНУ имени Л.Н. Гумилева

№ 3 • 2018

2010 жылдан бастап шығады
Founded in 2010
Издается с 2010 года

Жылына 4 рет шығады
Published 4 times a year
Выходит 4 раза в год

Астана, 2018
Astana, 2018

Бас редакторы
С.Б. Мақыш
э.ғ.д., профессор (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары

А.М. Бакирбекова, э.ғ.к., доцент (Қазақстан)

Редакция алқасы

Алибекова Б.А.	э.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Байжолова Р.А.	э.ғ.д., проф.(Қазақстан)
Бейсенова Л.З.	э.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Егембердиева С.М.	э.ғ.д. проф. (Қазақстан)
Керімбек Ғ. Е.	э.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Кемел М.	э.ғ.д. ,проф. (Қазақстан)
Кирдасинова К.А.	э.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Кучукова Н.К.	э.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Лавровский Б.Л.	д.э.н., проф.(Ресей)
Мадиярова Д.М.	э.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Майдырова А.Б.	э.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Муталиева Л.М.	э.ғ.к., доцент(Қазақстан)
Никифорова Е.В.	д.э.н., проф.(Ресей)
Петрова М.	доцент (Болгария)
Санг Кю Ли	PhD, проф.(Оңтүстік Корея)
Сембиева Л.М.	э.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Сидорович А.В.	э.ғ.д., проф. (Ресей)
Сыздықбаева Б.У.	э.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Толысбаев Б.С.	э.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Урузбаева Н.А.	э.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Шалболова У.Ж.	э.ғ.д., проф. (Қазақстан)

Редакцияның мекен-жайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Қ. Сәтпаев к-сі, 2, 408 б.
Тел.: (7172) 709-500 (ішкі 31432)
E-mail: vest_econom@enu.kz

Жауапты хатишы, компьютерде беттеген:
Д. Байтлесова

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ хабаршысының экономика сериясы

Меншіктенуші: ҚР БЖҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК

Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігімен тіркелген. 18.02.14ж.

№ 14171-Ж -тіркеу куәлігі

Мерзімділігі: жылына 4 рет.

Тиражы: 50 дана

Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Қажымұқан к-сі,13/1,
тел.: (7172)709-500 (ішкі 31432)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief

S.B. Makysh

Doctor of Economic Sciences, Professor (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief

A.M. Bakirbekova, Can. of Economic Sciences
(Kazakhstan)

Editorial board

Alibekova B.A.	Can. of Economic Sciences (Kazakhstan)
Baizholova R.A.	Doctor of Economic Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Beisenova L.Z.	Can. of Economic Sciences, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Kerimbek G.E.	Can. of Economic Sciences, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Kemel M.	Doctor of Economic Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Kirdasinova K.A.	Can. of Economic Sciences, Assoc.Prof.(Kazakhstan)
Kuchukova N.K.	Doctor of Economic Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Lavrovskii B.L.	Doctor of Economic Sciences, Prof. (Russia)
Madiyarova D.M.	Doctor of Economic Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Maidyrova A.B.	Doctor of Economic Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Mutaliyeva L.M.	Can. of Economic Sciences, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Nikiforova E.V.	Doctor of Economic Sciences, Prof.(Russia)
Petrova M.	Assoc.Prof. (Bulgaria)
Sembieva L.M.	Doctor of Economic Sciences , Prof. (Kazakhstan)
Shalbolova U. Zh.	Doctor of Economic Sciences , Prof. (Kazakhstan)
Sidorovich A.V.	Doctor of Economic Sciences , Prof. (Russia)
Sung-Kyu Lee	PhD, Prof. (South Korea)
Syzdykbayeva B.U.	Doctor of Economic Sciences , Prof. (Kazakhstan)
Tolysbayev B.S.	Doctor of Economic Sciences , Prof. (Kazakhstan)
Urusbayeva N.A	Doctor of Economic Sciences , Prof. (Kazakhstan)
Yegemberdiyeva S.M.	Doctor of Economic Sciences, Prof. (Kazakhstan)

Editorial address:2, Satpayev str., of.408, Astana, Kazakhstan, 010008
Tel.: (7172) 709-500 (ext. 31432)
E-mail: vest_econom@enu.kz

Responsible secretary, computer layout:
D. Baytlessova

Economic Series of the bulletin of the L.N. Gumilyov ENU

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan Registered by Ministry culture and information of Republic of Kazakhstan. Registration certificate No. 14171-Ж from 18.02.14

Periodicity: 4 times a year

Circulation: 50 copies

Address of printing house: 13/1 Kazhimukan str., Astana, Kazakhstan 010008; tel.: (7172) 709-500 (ext.31432)

Главный редактор
С.Б. Макыш
д.э.н., профессор (Казахстан)

Зам. главного редактора   **А.М. Бакирбекова**, к.э.н., доцент (Казахстан)

Редакционная коллегия

Алибекова Б.А.	к.э.н. доцент (Казахстан)
Байжолова Р.А.	д.э.н., проф(Казахстан)
Бейсенова Л.З.	к.э.н., доцент (Казахстан)
Егембердиева С.М.	д.э.н., проф. (Казахстан)
Керимбек Г. Е.	к.э.н., доцент (Казахстан)
Кемел М.	проф., д.э.н. (Казахстан)
Кирдасинова К.А.	к.э.н., доцент (Казахстан)
Кучукова Н.К.	д.э.н., проф. (Казахстан)
Лавровский Б.Л.	д.э.н., проф.(Россия)
Мадиярова Д.М.	д.э.н., проф. (Казахстан)
Майдырова А.Б.	д.э.н., проф. (Казахстан)
Муталиева Л.М.	к.э.н., доцент (Казахстан)
Никифорова Е.В.	д.э.н., проф.(Россия)
Петрова М.	доцент (Болгария)
Санг Кю Ли	PhD, проф. (Юж. Корея)
Сембиева Л.М.	д.э.н., проф. (Казахстан)
Сидорович А.В.	д.э.н., проф. (Россия)
Сыздыкбаева Б.У.	д.э.н., проф. (Казахстан)
Толысбаев Б.С.	д.э.н., проф. (Казахстан)
Урузбаева Н.А.	д.э.н., проф. (Казахстан)
Шалболова У.Ж.	д.э.н., проф.(Казахстан)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. К. Сатпаева, 2, каб. 408
Тел.: (7172) 709-500 (вн. 31432)
E-mail: vest_econom@enu.kz

Ответственный секретарь, компьютерная верстка:
Д. Байтлесова

Экономическая серия вестника ЕНУ имени Л.Н. Гумилева

Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК

Зарегистрирован Министерством культуры и информации Республики Казахстан.
Регистрационное свидетельство № 14171-Ж от 18.02.14 г.

Периодичность: 4 раза в год

Тираж: 50 экземпляров

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Кажымукана, 13/1,
тел.: (7172)709-500 (вн.31432)

© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

МАЗМҰНЫ

Экономикалық теория

Есберген Р.Ә., Аман Қ. Ақтөбе облысының ауыл шаруашылығын қарқынды дамыту мәселелері... 8

Экономика және кәсіпкерлік

Ерниязов Т.Н., Мырзахмет М.К. Нарықтық барометр. Нарық көрсеткіштерін пайдалана отырып нарықтық талдау әдістері..... 19

Ерумбаев А.Т. Көлеңкелі экономиканың Қазақстанның өңірлік әлеуметтік-экономикалық даму көрсеткіштерінің динамикасына әсері..... 24

Мелдеш Д.Е. Мемлекеттік жеке-меншік әріптестіктің дамуы..... 28

Мемлекеттік аудит

Жұпышева А.О., Макыш С.Б. Мемлекеттік экологиялық аудитты жүргізу процессінің шетелдік тәжірибесі..... 33

Туризм

Кенжебаева А. Қазақстандағы қолжетімді туризмді дамытуда саяхат кедергілерінің әсері 39

Сейдуалин Д.А., Мәулен М.Ф. Туризм мен қызмет көрсету индустриясында цифрлы технологияларды қолдану..... 45

Сыздықбаева Б.Ұ., Раимбеков Ж.С. Аймақтық деңгейде туризмді дамытудың кластерлік саясаты... 50

Қаржы

Мукушев А.Б., Есенова Г.Ж., Досалиев Б.А., Мукушев С.Б., Адильбекова Б.А. Қаржы пирамидасын Mathcad ортасында модельдеу 56

Менеджмент

Васильева О.А., Ямпольская Д.О., Турусин Д.И. Ресей жастарының көшбасшылық әлеуеті: ішкі және сыртқы көзқарас..... 63

Куангалиева Т.К., Амалбек Г.Қ. Кәсіпорынның дағдарысқа қарсы басқару мәселелері 74

Ноғайбаев М.А. Мұнай-химия өнеркәсібін мұнай өнеркәсібінің келешегі зор саласы ретінде дамыту..... 80

ECONOMIC SERIES
OF THE BULLETIN OF THE L.N. GUMILYOV ENU № 3 • 2018

CONTENTS

Economic theory

Yesbergen R.A., Aman K. Problems of Intensive Development of Agriculture of Aktobe Region.....	8
---	---

Economics and entrepreneurship

Yerniyazov T. N., Myrzakhmet M. K. Market barometer. The methods of market analysis with the use of market indicators.....	19
Yerumbayev A. The influence of the shadow economy on the dynamics of indicators of the regional socio-economic development of Kazakhstan.....	24
Meldesh D. Development of public - private partnership in the social sphere of the Republic of Kazakhstan.....	28

State audit

Zhupysheva A.O., MakyshS.B. Foreign Experience of the State Environmental Audit.....	33
---	----

Tourism

Kenzhebayeva A. Impact of travel obstacles on the development of accessible tourism in Kazakhstan.....	39
SeidualinD.A., Maulen M.G. The use of digital technologies in tourism industry and services	45
Syzdykbayeva B.U., Raimbekov Zh.S. Cluster-based policy tourism development at the regional level.....	50

Finance

Mukushev A.B., Esenova G.Zh., Dosaliyev B.A., Mukushev S.B., Adilbekova B.A. Modeling the financial pyramid through the Mathcad	56
--	----

Management

Vasilyeva O.A., Yampolskaya D.O., Turusin D.I. Leadership potential of Russian youth: an inside and outside look.....	63
Kuangalieva T.K., Amalbek G.K. Problems of Anti-Crisis Management of the Enterprise.....	74
Nogaibayev M.A. Development of the petrochemical industry as a promising area of the oil industry.....	80

СОДЕРЖАНИЕ

Экономическая теория

Есберген Р.А., Аман К. Проблемы интенсивного развития сельского хозяйства Актюбинской области..... 8

Экономика и предпринимательство

Ер尼亚зов Т.Н., Мырзахмет М.К. Рыночный барометр. Методы анализа рынка с использованием рыночных индикаторов..... 18

Ерумбаев А.Т. Влияние теневой экономики на динамику показателей регионального социально-экономического развития Казахстана..... 24

Мелдеш Д.Е. Развитие государственно-частного партнерства..... 28

Государственный аудит

Жупышева А.О., Макыш С.Б. Зарубежный опыт проведения государственного экологического аудита..... 33

Туризм

Кенжебаева А. Влияние туристических ограничений на развитие доступного туризма в Казахстане..... 39

Сейдуалин Д.А., Маулен М.Г. Использование цифровых технологий в индустрии туризма и сервиса 45

Сыздыкбаева Б.У., Раимбеков Ж.С. Кластерная политика развития туризма на региональном уровне..... 50

Финансы

Мукушев А.Б., Есенова Г.Ж., Досалиев Б.А., Мукушев С.Б., Адильбекова Б.А. Моделирование финансовой пирамиды посредством Mathcad..... 56

Менеджмент

Васильева О.А., Ямпольская Д.О., Турусин Д.И. Лидерский потенциал российской молодежи: взгляд изнутри и снаружи..... 63

Куангалиева Т.К., Амалбек Г.К. Проблемы антикризисного управления предприятием 74

Ногайбаев М.А. Развитие нефтехимической отрасли как перспективное направление нефтяной индустрии..... 80

МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ STATE AUDIT ГОСУДАРСТВЕННЫЙ АУДИТ

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ хабаршысының экономика сериясы – № 3 • 2018, 33-38 б.
Economic Series of the Bulletin of the L.N. Gumilyov ENU – № 3 • 2018, 33-38 pp.
<http://bulecon.enu.kz/>; E-mail: vest_econom@enu.kz

IRSTI 06.35.31

A.O. Zhupysheva¹, S.B. Makysh²

*L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan
(E-mail: ¹aktoty_nur@mail.ru, ²makysh.sb@yandex.ru)*

Foreign Experience of the State Environmental Audit

Abstract. This article examines the specifics of conducting state environmental audits in different countries, the state environmental audit is considered here as a tool for protecting the environment and increasing the efficiency of the use of natural resources. The history of the environmental audit as an integral part of the state audit is described, the prerequisites for the development of state environmental audit in developed countries as one of the types of environmental audit are considered, the relevance and popularity of state environmental audit in developed countries is proved, types, objects, subjects of state environmental audit, and also describes in detail the goals and objectives pursued in the process of conducting state environmental audits abroad. In the article, it is also possible to see the levels of environmental audit, as well as the reasons for the underdevelopment of the state environmental audit in the Republic of Kazakhstan, describe the application of the system auditing approach, which in the future can effectively search for optimal solutions to complex environmental problems at different levels.

Keywords. Environmental audit, state environmental audit, initiative environmental audit, environmental protection, audit program, audit activities, environment, natural resources, the efficiency of the use of natural resources, the audit approach

DOI: <https://doi.org/10.32523/2079-620X-2018-3-33-38>

Environmental audit, which is an instrument for monitoring and protecting the environment, has a fairly wide and already stable, widespread application in international practice.

Considering the formation and dynamics of the development of environmental audit from the point of view of international experience, we note that it began in about 1970s in a number of countries in Europe and the United States. This was due to the fact that many economic entities were brought to legal responsibility because of damage to the environment.

This was a consequence of the contradiction in the economy, and by this time, in pursuit of the competitiveness of their products, firms began to reduce its cost in the market of goods and services at the expense of non-production costs, including and environmental protection at their enterprises. The above mentioned necessitated an assessment of the conformity of the activities carried out by them to the norms of environmental protection legislation. As a result of these processes, around the mid-1980s, in most of Europe, an environmental audit was formed, as a management tool to strengthen the company's environmental management.

Abroad, environmental audit is carried out by special firms, which comprehensively study the activities of the enterprise, beginning with the history of its development. It is aimed not only at assessing the environmental state of the enterprise, but also at identifying deviations in its activities from statutory standards. The list of its competencies also includes analysis of the state-of-the-art technologies used by the company, the state of affairs in the financial and economic sphere and the reduction of the risk of possible fines in case of violation of environmental legislation. Western enterprises apply to the services of

environmental auditors (legal entities or individuals) who can objectively assess their environmental status, determine the existing deviations from the norms, that is, from the requirements of existing environmental legislation or international standards and determine measures to bring their production and economic activities in line with these requirements, and as a result - to increase their competitiveness both in the product market and in the investment market.

With the help of environmental auditing, a number of tasks are being solved in the world practice, among them:

- analysis of timely implementation of environmental measures;
- an objective assessment of environmental and economic relations in the enterprise and analysis of correction of identified errors;
- operational control of production activities from an environmental point of view;
- assessment of the efficiency and rationality of the use of natural resources;
- Identification of existing problems of environmental management;
- development of development programs for the company from an environmental point of view.

Foreign experience shows that environmental audit, regardless of the forms of its conduct, is perceived as a highly developed management tool and pursues the *following objectives*:

- assisting the business community;
- Increasing the competitiveness of enterprises in the world market;
- reduction of environmental risks; increasing the effectiveness of environmental protection activities;
- verification of production safety;
- identification of problems in the healthcare sphere, increase of the investment attractiveness of the economic entity;
- Early detection of environmental offenses.

Environmental audit assesses environmental and economic activities from the standpoint of the interests of the enterprise itself, thereby increasing its competitiveness and investment attractiveness.

Thus, the World Bank and the European Bank for Reconstruction and Development use environmental audits to assess the performance of the companies they finance. The decision of these banks to allocate investments is made taking into account compliance with environmental audit requirements.

Environmental audit has found application in such areas as acquisition or transfer of real estate, solving the problem of production and consumption waste, ensuring the safety of manufactured products, combating occupational diseases, controlling pollution of natural environments.

In addition to the term “environmental auditing”, the term “listening to health, safety and environment audit” began to be used [1].

Environmental auditing is conducted at the following levels:

- state structures;
- transnational corporations;
- industry (structural - the compliance with the general ecological course of the industry is judged, the problem is the audit of the state of solution of a specific environmental problem in the sector);
- territory (region);
- Municipal formation;
- enterprises.

Distinguish *voluntary* and *compulsory* ecological listening.

As a rule, an environmental audit is conducted abruptly to get an objective view of compliance with environmental requirements.

Environmental audit (in comparison with the traditional financial audit) is more inherent in the analytical nature. He does not answer the question of how the company can improve its environmental program. Auditors only point to the identified shortcomings in environmental protection, while taking the necessary measures is the responsibility of the company’s manager.

Depending on who carries out the audit - a group of employees or not from among them - they call internal and external environmental audits.

External (or independent) auditors:

- sworn accountants (UK); Certified public accountants (USA), accountants or commissioners for accounts (France), house inspectors and book inspectors (Germany), etc .; when performing the certification

function, they are usually referred to as auditors, work without the formation of a legal entity and are independent contractors in relation to clients;

- audit firms (UK) or firms of certified public accountants (USA), etc .; when performing the certification function, they are also referred to as “auditors” and work with clients on the basis of auditing contracts;

- Auditors of state institutions who report to the legislative or state body on their audits of the reliability of financial information, the completeness and timeliness of budgetary and extrabudgetary payments, the adequacy and effectiveness of in-farm control of state and other organizations; here it is possible to include the tax police. External auditors should not have kinship ties with the management of audited companies and participate in their activities (even indirectly, for example, as a shareholder).

Internal auditors are employees of the same companies whose divisions they check, but work as part of the administration, i.e. regardless of audited units.

Thus, due to its need, environmental audit is widely used in industrialized countries - the United States, Britain, Germany, France, Norway, the Netherlands, Sweden, EU countries and Eastern Europe.

Environmental audit is designed to help people obtain objective information about the degree of danger of a particular enterprise as a source of anthropogenic threat.

The objects of environmental audit include specific documentation in the field of environmental management, environmental protection, environmental safety, as well as the actual activities of individuals and legal entities, which in its focus has an impact on the environment.

The main objective is to establish compliance with pre-established criteria (requirements) of the audited economic and other activities (including the environmental management system) regarding the impact on the environment and its components.

The integration processes developing in Kazakhstan, as well as the interest in financing various projects by foreign investors, require the application of internationally accepted environmental procedures. Audit, as an element of securing property rights, is extremely important for the economy, as it reduces the information and commercial risks associated with making management decisions to develop recommendations for the effective use of resources in the field of environmental management and protection of the environment. The application of environmental auditing as a tool to ensure a favorable environmental climate is one of the priorities of our country’s activities.

Unlike foreign countries in which environmental audit has become a real instrument of environmental management, for Kazakhstan such a process is just beginning to develop.

In our opinion, the wide application of environmental audit in Kazakhstan is due to two main reasons:

- 1) Environmental indicators are becoming increasingly important factors of competition;
- 2) Economic and administrative sanctions are increased for violating the requirements of legislation in the field of environmental protection and environmental standards.

Environmental audit can also be conducted in relation to enterprises, institutions and organizations, their branches and representative offices or associations, individual productions, other facilities in general or for certain types of their activities.

The subjects of environmental audit are: auditors - specialists who have the appropriate qualification certificate and license for auditing; auditing firms, that is, organizations whose statutory activities include the provision of audit services that have a corresponding license in accordance with the law; customers of environmental audit.

The study and analysis of foreign experience in solving problems of environmental protection and rational use of natural resources clearly demonstrates the priority importance of environmental audit programs in improving the efficiency of industrial and non-industrial enterprises, taking into account the requirements of environmental legislation [2].

Environmental auditing is a general term that can reflect different types of assessments designed to identify gaps in the implementation of environmental compliance and management requirements, as well as related corrective actions. Thus, they perform a similar function for financial audits. In international practice, there are two different types of environmental audits: compliance audit and audit of management systems. Compliance checks are usually classified as the main types in the United States or in multinational corporations in the United States.

As the name implies, these audits are designed to review the status of the legal compliance of the site / company in an operational context. Compliance checks usually begin with the definition of applicable

compliance requirements, on which operations will be evaluated. This, as a rule, includes federal rules, state regulations, permits and local regulations / codes. In some cases, it may also include requirements in legal settlements.

Audit compliance may be multimedia or software. Multimedia audits include the identification and audit of all environmental media (air, water, waste, etc.) that relate to the operation / company. Program checks (which may also be called thematic or media) are limited in scope to predetermined regulatory areas, such as air.

The methodology that has arisen in the United States has become widely used in European countries, primarily thanks to transnational corporations, but in a slightly different form, in accordance with the environmental policies of individual states [3].

In the UK, for example, environmental auditing is primarily seen as a managerial tool for proactive enterprise controls and can also be used to facilitate communication between the industrial and financial sectors. The principle of voluntariness is expressed in this case in giving the enterprise the opportunity to independently choose the principles and means for its implementation. Complex bodies do not have the right to intervene in the eco-audit mechanism, which, in accordance with this approach, ensures the validity of the environmental management system, compliance with all environmental standards (for this purpose there is an independent instrument -compliance audits) or improvement of the enterprise's environmental performance [4].

This interpretation of the principle of voluntariness and the targeted use by the British industry of ecoaudit as an exclusively internal tool and means of public relation is largely different, for example, from the interpretation and principles of using this tool in Germany. The British approach, however, is reflected in the "Guide to Environmental Management and Environmental Audit of the EU", where environmental auditing is seen as a new approach to environmental protection.

When conducting eco-audit in Germany, the opposition of the rules of environmental services and environmental law, on the one hand, and environmental management and environmental auditing at enterprises, on the other, comes to the fore. This approach is based on the experience of proactive industrial control and the activities of state environmental inspectors at enterprises, as provided for by German law. It is mandatory that all environmental norms and rules are fulfilled, which is also enshrined in the "Guidelines for Environmental Management and Environmental Audit of the EU". The introduction of environmental management systems at enterprises and their periodic independent verification by authorized eco-auditors is considered as an alternative to state inspection control by environmental services. The position of Germany and France lies in the fact that environmental management and eco-audit is supposed to be used to simplify the procedure for mandatory inspection of enterprises.

In France, an environmental audit is conducted to check the environmental safety of production and assist the authorities in taking measures to study risks and ensure safety. The conduct of environmental audits in France is associated with an increased risk of accidents falling under the 1976 law and the Seveso circular on environmental auditing adopted by France as a member state of the EEC in pursuance of the EEC Directive on Seveso No. 67/548 of 1982 which appeared after two major accidents at chemical facilities in Fliksboro (Great Britain, 1974) and Seveso (Italy, 1976) [5].

In Norway, environmental auditing is used to strengthen environmental activities in the public and private sectors in addition to traditional inspections.

In Europe, environmental auditing spread in the eighties, mainly as a result of the desire of American multinational concerns to assess the performance of their subsidiaries. Having first appeared in the Netherlands, it then spread to Scandinavia and the United Kingdom.

A number of countries, including Belgium, Indonesia, Jamaica, Bolivia, as well as the European Union and international financial corporations, conducted environmental audits to assist business in environmental management, reduce the risks of the financial market, increase competitiveness in the world market, strengthen environmental protection activities, attracting private capital to industry and energy, to check the safety of production and to provide assistance to ensure it, determine the nature and extent ecological problems in the field of health protection. [6]

It is necessary to emphasize that in the EU countries the environmental audit is considered exclusively as a management tool used by the heads of organizations voluntarily. Tasks that are addressed through an audit may include:

- obtaining information on the degree to which the organization meets the established environmental requirements (both legislative and developed by the organization itself);
- Internal investigation of the causes of the accident or emergency situation, which led (or could lead) to environmental consequences or to damage to human health;
- Obtaining information on opportunities to improve environmental performance, reduce costs associated with the use of natural resources, raw materials, energy, etc. ;
- assessment of the initial situation or conformity assessment in the development, implementation and certification of the environmental management system;
- compliance with the conditions of financial organizations, insurance companies (providing an environmental audit report on obtaining a loan, insurance, etc.);
- Identification of situations that may lead to the responsibility of the organization for the committed (including earlier) violations;
- Obtaining information that can affect the company's value in buying and selling (including pollution of the environment and changes in natural resources that are the result of past activities).

Depending on who conducts the audit - a group of employees or not from among them, distinguish between external and internal environmental listening [7].

Thus, the analysis of international experience indicates a broad actual application of the environmental audit procedure as a means of obtaining and evaluating environmental information about the enterprise or other economic facility, and also with the aim of developing corrective measures and making managerial decisions.

Environmental audit is transformed from a routine procedure for verifying compliance with the law into an economic and legal instrument to stimulate the enterprise's environmental activities. The application of the system auditing approach can provide an effective search for optimal solutions to complex environmental problems at various levels - from servicing a particular enterprise to carrying out regional studies and participating in the development of national environmental policies and the preparation of interstate agreements.

In addition, the environmental audit aims not to establish violations in the field of environmental protection, but to determine the compliance of the audited object with environmental legislation and identify the main ways to solve environmental safety problems.

References

- 1 Дикань В.Л., Дейнека А.Г., Позднякова Л.А., Михайлов И.Д., Каграманян А.А. Основы экологии и природопользования: Учебник. — Харьков: ООО Олант, 2002.- 384 с.
- 2 Волков А. А. О предпосылках, принципах и методах проведения экологического аудита/ А. А. Волков. // Экология промышленного производства. - 2007.- N 1. - С. 28-32
- 3 Сильф Д., Ремизов Н. Международные стандарты аудита. Специальное интервью // Accounting Report. - 2000. - Вып. 3.3. - С. 11-13.
- 4 Экологическая экспертиза. Обзорная информация. - М.: ВИНТИ, 2009. 6. - 100с.
- 5 Об истории принятия, содержании, структуре и значении Экологического кодекса Франции: Дубовик О.Л. Экологическое право: Учебник. 3-е изд.М.,2009. С.134
- 6 Серов Г.П. Экологический аудит и экоаудиторская деятельность: научно-практическое руководство.- М.: Издательство «Дело», 2008. - 408 с.
- 7 Глазырина П. В. Роль экологического аудита в технологической модернизации экономики/ П. В. Глазырина. // Экономика природопользования. - 2006. - N 6. - С. 92-99.

А.О. Жупышева, С.Б. Макыш

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

Мемлекеттік экологиялық аудитты жүргізу процессінің шетелдік тәжірибесі

Аннотация. Мақалада әр түрлі мемлекеттерде экологиялық аудитті жүргізу ерекшеліктері қарастырылған, мемлекеттік экологиялық аудит бұл жерде қоршаған ортаны қорғау аспабы ретінде және табиғи ресурстарды пайдалануының тиімділігін арттыру жағынан мақұлданған. Сонымен қатар, мемлекеттік аудиттың бөлігі ретінде экологиялық аудиттың шығу тарихы мен дамыған мемлекеттердегі мемлекеттік экологиялық аудиттың даму алғышарттары, сол мемлекеттерде міндетті (мемлекеттік) аудиттың өзектілігі

мен танымалдығы дәлелденген, мемлекеттік аудиттың түрлері мен типтері, объектілері мен субъектілері көрсетіліп, шетелдегі мемлекеттік экологиялық аудитты өткізу процессінде қойылатын міндеттері мен мақсаттары сипатталған. Мақалада, сонымен қатар, экологиялық аудитты өткізу деңгейлері мен Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік аудиттың тиісті деңгейде дамымағандығының себептері қарастырылған. Келешекте әр түрлі деңгейдегі табиғатты қорғау жөніндегі қиын мәселелердің шешімдерінің ішіндегі тиімді түрлерін іздеу ретінде жүйелік аудиторлық тәсілді қолдану ұсынылған.

Түйін сөздер. Экологиялық аудит, мемлекеттік экологиялық аудит, бастамашылық экологиялық аудит, қоршаған ортаны қорғау, аудит бағдарламасы, аудиторлық қызмет, қоршаған орта, табиғи ресурстар, табиғи ресурстарды пайдалануының тиімділігі, аудиторлық тәсіл.

А.О. Жұпышева, С.Б. Мақыш

Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

Зарубежный опыт проведения государственного экологического аудита

Аннотация. В данной статье рассмотрены особенности проведения государственного экологического аудита в разных странах. Государственный экологический аудит здесь рассматривается в роли инструмента охраны окружающей среды и повышения эффективности использования природных ресурсов. Описывается история возникновения экологического аудита как составной части государственного аудита, рассмотрены предпосылки развития государственного экологического аудита в развитых странах как одного из видов экологического аудита, доказана актуальность и популярность (обязательного) государственного экологического аудита в развитых странах, рассмотрены виды, типы, объекты, субъекты государственного экологического аудита, а также подробно описаны цели, задачи, преследуемые в процессе проведения государственного экологического аудита за рубежом. Также приведены уровни проведения экологического аудита, рассмотрены причины неразвитости государственного экологического аудита в Республике Казахстан, описывается применение системного аудиторского подхода, который в будущем может обеспечивать эффективный поиск оптимальных решений сложных природоохранных проблем на разных уровнях.

Ключевые слова. Экологический аудит, государственный экологический аудит, инициативный экологический аудит, охрана окружающей среды, программа аудита, аудиторская деятельность, окружающая среда, природные ресурсы, эффективность использования природных ресурсов, аудиторский подход.

References

- 1 Dikan' V.L., Deineka A.G., Pozdnyakova L.A., Mihailov I.D., Kagramanyan A.A. Osnovy ekologii i prirodopol'zovaniya: uchebnyk [Fundamentals of ecology and environmental management: Textbook.] (ООО Olant, Har'kov, 2002, 384 p.).
- 2 Volkov A.A. O predposylkah, principah i metodah provedeniya ekologicheskogo audita, *Ecologiya promyshlennogo proizvodstva* [On the prerequisites, principles and methods of conducting an environmental audit], *Jekologiya promyshlennogo proizvodstva* [Ecology of industrial production], (1), 28-32 (2007).
- 3 Sil'f D., Remizov N. Mezhdunarodnye standarty audita. Special'noe interv'u [International auditing standards. Special interview], *Accounting Report*, 3.3, 11-13(2000).
- 4 *Ecologicheskaya ekspertiza. Obzornaya informaciya* [Ecological expertise. Overview Information] (VINITI, Moscow, 2009, 100p.).
- 5 Ob istorii prinyatiya, sodержanii, structure I znachenie Ecologicheskogo kodeksa Francii: Dubovik O.L. *Ecologicheskoe parvo: Uchebnyk. 3-e izd.* [On the history of adoption, content, structure and meaning of the Environmental Code of France: Dubovik O.L. *Environmental Law: Tutorial*] (Moscow, 2009, 134 p.).
- 6 Serov G.P. *Ecologicheskii audit I ecoauditorskaya deyatel'nost': nauchno-prakticheskoe rukovodstvo* [Ecological audit and audit activity: scientific and practical guidance] (Izdatel'stvo "Delo", Moscow, 2008, 408p.).
- 7 Glazyrina P.V. Rol' ekologicheskogo audita v tehnologicheskoi modernizacii ekonomiki/ P.V.Glazyrina [The role of environmental auditing in the technological modernization of the economy], *Ekonomika prirodopol'zovaniya* [Environmental economics], (6), 92-99 (2006).

Information about authors:

Жұпышева А.О. – Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің «Есеп, аудит және талдау» кафедрасы «Мемлекеттік аудит» мамандығының 1 курс докторанты, Астана, Қазақстан.

Мақыш С.Б. – ә.ғ.д., профессор, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті экономика факультетінің деканы, Астана, Қазақстан.

Zhupysheva A.O. – 1st year PhD student of «Accounting, audit and analysis» department, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

Makysh S.B. – doctor of economic science, professor, dean of the faculty of economics, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰҰ хабаршысының
экономика сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журнал мақсаты. Экономика салалары бойынша мұқият тексеруден өткен ғылыми құндылығы бар мақалалар жариялау.

2. Журналда мақала жариялаушы автор мақаланың қол қойылған 1 дана қағаз нұсқасын Ғылыми басылымдар бөліміне (редакцияға, мекенжайы: 010008, Қазақстан республикасы, Астана қаласы, Қ. Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 408 кабинет) және vest_econom@enu.kz электрондық поштасына Word форматындағы нұсқаларын жіберу қажет. Мақала мәтінінің қағаз нұсқасы мен электронды нұсқалары бірдей болулары қажет.

Мақалалар қазақ, орыс, ағылшын тілдерінде қабылданады. Сонымен қатар, автор(лар) ілеспе хат ұсынуы керек.

3. Автордың қолжазбаны редакцияға жіберуі мақаланың Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысында басуға келісімін, шетел тіліне аударылып қайта басылуына келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы автор туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына кепілдеме береді.

4. Мақаланың көлемі 18 беттен аспауға тиіс (6 беттен бастап).

5. Мақаланың құрылымы

6. FTAMP <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемеде жұмыс жасайтын болса, онда әр автор мен оның жұмыс мекемесі қасында бірдей белгі қойылу керек) – жолдың ортасында;

Автор(лар)дың E-mail-ы – жақша ішінде, курсивпен, жолдың ортасында;

Мақала атауы – жолдың ортасында;

Аннотация (100-200 сөз; формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспесі, мақаланың мақсаты, міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың тарихы, зерттеу әдістері, нәтижелер/талқылау, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет).

Түйін сөздер (6-8 сөз не сөз тіркесі)

Түйін сөздер мақала мазмұнын көрсетіп, мейлінше мақала атауы мен аннотациядағы сөздерді қайталамай, мақала мазмұнындағы сөздерді қолдану қажет. Сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін ғылым салаларының терминдерін қолдану қажет.

Негізгі мәтін мақаланың мақсаты, міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың тарихы, зерттеу әдістері, нәтижелер/талқылау, қорытынды бөлімдерін қамтуы қажет – *жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1,25см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады.*

Таблица, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр таблица, сурет қасында оның аталуы болу қажет. Сурет айқын, сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана номерленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқалары міндетті түрде алғаш қолданғанда түсіндірілуі берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі

Мәтінде әдебиеттерге сілтемелер тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің номерленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіліде: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1] арқылы, екінші сілтеме [2] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Кітапқа

45 бет]). Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпейтін басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгілерін төмендегі **мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараныз**).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: автордың аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекен-жайы, теелефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде толтырылады.

1. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның қайтарылуы оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

Редакцияға түскен мақала жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Барлық рецензиялар авторларға жіберіледі. Автор (рецензент мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда) үш күн аралығында қайта қарап, қолжазбаның түзетілген нұсқасын редакцияға қайта жіберуі керек. Рецензент жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына төлем жасау туралы ескертіледі. Төлем көлемі 2018 жылы 4500 тенге – ЕҰУ қызметкерлері үшін және 5500 тенге басқа ұйым қызметкерлеріне.

Реквизиттер:

РГП ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева МОН РК

Столичный филиал АО «Цеснабанк»

КБЕ16

БИН 010140003594

БИК TSES KZ KA

IBAN - KZ 91998ВТВ0000003104

За публикацию ФИО автора

**Provision on articles submitted to the journal
ECONOMIC Series of the Bulletin of the L.N. Gumilyov ENU**

1. Purpose of the journal. Publication of carefully selected original scientific works in the fields of Economic Science

2. An author who wishes to publish an article in a journal must submit the article in hard copy (printed version) in one copy, signed by the author to the scientific publication office (at the address: 010008, Republic of Kazakhstan, Astana, Satpayev St., 2. L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Building, room 408) and by e-mail Vest_econom@enu.kz in Word format. At the same time, the correspondence between Word-version and the hard copy must be strictly maintained. And you also need to provide the cover letter of the author(s).

Language of publications: Kazakh, Russian, English.

3. Submission of articles to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish articles in the journal and the re-publication of it in any foreign language. Submitting the text of the work for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about himself, the lack of plagiarism and other forms of improper borrowing in the article, the proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, illustrations.

4. The volume of the article should not exceed 18 pages (from 6 pages).

5. Structure of the article (page – A4 format, portrait orientation, page margins on all sides - 20 mm. Font: type - Times New Roman, font size - 14)

GRNTI <http://grnti.ru/> - first line, left

Initials and Surname of the author (s) - center alignment, italics

Full name of the organization, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization) - center alignment, italics

Author's e-mail (s)- in brackets, italics

Article title - center alignment, bold

Abstract (100-200 words, it should not contain a formula, the article title should not repeat in the content, it should not contain bibliographic references, it should reflect the summary of the article, preserving the structure of the article - introduction, problem statement, goals, history, research methods, results /discussion, conclusion).

Key words (6-8 words/word combination. Keywords should reflect the main content of the article, use terms from the article, as well as terms that define the subject area and include other important concepts that make it easier and more convenient to find the article using the information retrieval system).

The main text of the article should contain an introduction, problem statement, goals, history, research methods, results / discussion, conclusion - line spacing - 1, indent of the "red line" -1.25 cm, alignment in width.

Tables, figures should be placed after the mention. Each illustration should be followed by an inscription. Figures should be clear, clean, not scanned.

In the article, only those formulas are numbered, to which the text has references.

All abbreviations, with the exception of those known to be generally known, must be deciphered when first used in the text.

Information on the financial support of the article is indicated on the first page in the form of a footnote.

In the text references are indicated in square brackets. References should be numbered strictly in the order of the mention in the text. The first reference in the text to the literature should have

the number [1], the second - [2], etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). References to unpublished works are not allowed. Unreasonable references to unreviewed publications (examples of the description of the list of literature, descriptions of the list of literature in English, see below in the sample of article design).

At the end of the article, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the article is in Kazakh), in Kazakh and English (if the article is in Russian) and in Russian and Kazakh languages (if the article is English language).

Information about authors: surname, name, patronymic, scientific degree, position, place of work, full work address, telephone, e-mail - in Kazakh, Russian and English.

6. The article must be carefully verified. Articles that do not meet technical requirements will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the article has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Articles received by the Department of Scientific Publications (editorial office) are sent to anonymous review. All reviews of the article are sent to the author. The authors must send the proof of the article within three days. Articles that receive a negative review for a second review are not accepted. Corrected versions of articles and the author's response to the reviewer are sent to the editorial office. Articles that have positive reviews are submitted to the editorial boards of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive conclusion for publication should make payment (for ENU employees - 4,500 tenge, for outside organizations - 5,500 tenge).

**Положение о рукописях, представляемых в журнал
«Экономическая серия Вестника ЕНУ имени Л.Н. Гумилева»**

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ по экономическому направлению.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г.Астана, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 408) и по e-mail vest_econom@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией. А также автору(ам) необходимо предоставить сопроводительное письмо.

Язык публикаций: Казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя, Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, издания статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Объем статьи не должен превышать 18 страниц (от 6 страниц).

5. Схема построения статьи (страница – А4, книжная ориентация, поля со всех сторон – 20 мм. Шрифт: тип – Times New Roman, размер (кегель) - 14):

ГРНТИ <http://grnti.ru/> - первая строка, слева

Инициалы и Фамилию автора(ов)- выравнивание по центру, курсив

Полное наименование организации, *город, страна* (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках курсив

Название статьи – выравнивание по центру полужирным шрифтом

Аннотация (100-200 слов; не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, постановка задачи, цели, история, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы).

Ключевые слова (6-8 слов/словосочетаний).

Ключевые слова должны отражать основное содержание статьи, использовать термины из текста статьи, а также термины, определяющие предметную область и включающие другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку задачи, цели, историю, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – *межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» -1,25 см, выравнивание по ширине.*

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными.

В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1], вторая - [2] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 стр.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нерцензируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Все рецензии по статье отправляются автору. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию к повторному рассмотрению не принимаются. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию необходимо произвести оплату (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Мақаланы рәсімдеу үлгісі /Образец оформления статьи /Template

ГРНТИ 27.25.19

А.Ж. Жубанышева¹, Н. Темиргалиев², А.Б. Утесов³

¹²*Институт теоретической математики и научных вычислений Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева, Астана, Казахстан*

³*Актюбинский региональный государственный университет имени К. Жубанова, Актөбе, Казахстан*

(E-mail: ¹axaulezh@mail.ru, ²ntmath10@mail.ru, ³adilzhan_71@mail.ru)

Численное дифференцирование функций в контексте Компьютерного (вычислительного) перечника

Аннотация. В рамках компьютерного (вычислительного) перечника полностью решена задача приближенного дифференцирования функций, принадлежащих классам Соболева по неточной информации, полученной от производного конечного множества тригонометрических коэффициентов Фурье-Лебега дифференцируемой функции... [100-200 слов]

Ключевые слова. Приближенное дифференцирование, восстановление по неточной информации, предельная погрешность, компьютерный (вычислительный) перечник.

Основной текст статьи должен содержать

- введение/постановка задачи,
- цели/история,
- методы исследования,
- результаты/обсуждение, заключение/выводы.

Список литературы

1. Темиргалиев Н. Компьютерный (вычислительный) перечник как синтез известного и нового в численном анализе// Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева -2014. –Т. 4. № 101. – С. 16–33.
2. Локуциевский О.М., Гавриков М.Б. Начала численного анализа. -М.: ТОО «Янус», 1995. -581 с.
3. Жубанышева А.Ж., Абикенова Ш. О нормах производных функций с нулевыми значениями заданного набора линейных функционалов и их применения к перечниковым задачам// Функциональные пространства и теория приближения функций: Тезисы докладов Международной конференции, посвященная 110-летию со дня рождения академика С.М. Никольского, Москва, Россия, 2015. – Москва, 2015. -С.141-142

А.Ж. Жұбанышева, Н. Темірғалиев, А.Б. Утесов

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің теориялық математика және ғылыми есептеулер институтыа, Астана, Қазақстан

Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Компьютерлік (есептеуіш) диаметр мәнмәтінінде функцияларды сандық дифференциалдау

Аннотация. Компьютерлік (есептеуіш) диаметр мәнмәтінінде Соболев класында жататын функцияларды олардың тригонометриялық Фурье-Лебега коэффициенттерінің ақырлы жиынынан алынған дәл емес ақпарат арқылы жуықтау есебі толығымен шешілді... [100-200 сөз]

Түйін сөздер. Жуықтап дифференциалдау, дәл емес ақпарат бойынша жуықтау, шектік қателік, Компьютерлік (есептеуіш) диаметр.

A.Zh. Zhubanysheva, N. Temirgaliyev, A.B. Utesov

Institute of theoretical mathematics and scientific computations of L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

K.Zhubanov Aktobe Regional State University, Aktobe, Kazakhstan

Numerical differentiation of functions in the context of Computational (numerical) diameter

Abstract. The computational (numerical) diameter is used to completely solve the problem of approximate differentiation of a function given inexact information in the form of an arbitrary finite set of trigonometric Fourier coefficients... [100-200 words]

Key words. Approximate differentiation, recovery from inexact information, limiting error, computational (numerical) diameter, massive limiting error.

References

1. Temirgaliyev N. Komp'yuternyj (vychislitel'nyj) poperechnik kak sintez izvestnogo i novogo v chislennom analize [Computational (numerical) diameter as a synthesis of the known and the new in numerical analysis], Vestnik Evrazijskogo nacional'nogo universiteta imeni L.N. Gumileva [Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University], 4(101), 16–33 (2014). [in Russian]
2. Lokucievskij O.M., Gavrikov M.B. Nachala chislennogo analiza [Elements of numerical analysis] (Yanus, Moscow, 1995).
3. Zhubanysheva A.Zh., Abikenova Sh.K. O normah proizvodnyh funkcionov s nulevymi znachenijami zadannogo nabora linejnyh funkcionov i ih primenenija k poperechnikovym zadacham [About the norms of the derivatives of functions with zero values of a given set of linear functionals and their application to the width problems]. Tezisy dokladov Mezhdunarodnoj konferencii, posvjashhennaja 110-letiju so dnja rozhdenija akademika S.M.Nikol'skogo «Funkcional'nye prostranstva i teorija priblizhenija funkcionov» [International conference on Function Spaces and Approximation Theory dedicated to the 110th anniversary of S. M. Nikol'skij]. Moscow, 2015, pp. 141-142.

Сведения об авторах:

На каз.:

Жұбанышева А.Ж. – Теориялық математика және ғылыми есептеулер институтының аға ғылыми қызметкері, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Сәтпаев көш. 2, Астана, Қазақстан. Тел.: +7 (7172)709-500 (внут. 33-411). E-mail: axaulezh@mail.ru.

Темірғалиев Н. – Теориялық математика және ғылыми есептеулер институтының директоры, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Сәтпаев көш. 2, Астана, Қазақстан. Тел.: +7 (7172)709-500 (внут. 33-325). E-mail: ntmath10@mail.ru.

Утесов А.Б. - физика-математика ғылымдарының кандидаты, Математика кафедрасының доценті, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университеті, А.Молдағұлов даңғ. 34, Ақтөбе, Қазақстан. E-mail: adilzhan_71@mail.ru.

На рус.:

Жубаньшева А.Ж. – Старший научный сотрудник Института теоретической математики и научных вычислений, Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева, ул. Сатапаева 2, Астана, Казахстан. Тел.: +7 (7172)709-500 (внут. 31-411). E-mail: axaulezh@mail.ru.

Темиргалиев Н. – Директор Института теоретической математики и научных вычислений, Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева, ул. Сатапаева 2, Астана, Казахстан. Тел.: +7 (7172)709-500 (внут. 31-411). E-mail: ntmath10@mail.ru.

Утесов А.Б. - кандидат физико-математических наук, доцент кафедры Математики, Актюбинский региональный государственный университет имени К. Жубанова, пр. А.Молдагуловой 34, Актөбе, Казахстан. E-mail: adilzhan_71@mail.ru.

На англ.:

Zhubanysheva A.Zh. – Senior researcher of the Institute of theoretical mathematics and scientific computations, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Satpayev str., Astana, Kazakhstan. Tel.: +7 (7172)709-500 (31-411). E-mail: axaulezh@mail.ru.

Temirgaliyev N. – Head of the Institute of theoretical mathematics and scientific computations, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Satpayev str., Astana, Kazakhstan. Tel.: +7 (7172)709-500 (33-325). E-mail: ntmath10@mail.ru.

Utesov A.B. - candidate of physical and mathematical sciences, Associate Professor of the Department of Mathematics, K.Zhubanov Aktobe Regional State University, A.Moldagulova Prospect, 34, Aktobe, Kazakhstan. E-mail: adilzhan_71@mail.ru.